

2023'nin İlk Çeyreğinde Azerbaycan Ekonomisi

İnşaat sektörü ekonomik büyümenin ana itici gücü oldu:

- Genel ekonomi, petrol sektörü üretimindeki %3,9'luk daralma döneminde %0,4 büyüdü. Mart ayında ham petrol üretimi yıllık bazda gerilerken, aylık bazda sırasıyla %9,5 ve %7,8 arttı. Yılın ilk üç ayında doğal gaz üretim seviyesi, Mart 2023'teki aylık %6,4'lük artışın yanı sıra, yıllık bazda %1,1 arttı. Petrol ürünleri üretim %0,5 geriledi.
- Petrol dışı GSYİH ise, ağırlıklı olarak ticaret, iç turizm ve inşaat sektörleri kaynaklı %4,9 arttı.
- Mart ayında inşaat sektörü yıllık bazda %32,6 büyüyerek genel ekonomik büyümeye 1,2 puan katkı sağladı. Turizm sektörü, vatandaşların yurt içi seyahatleri sayesinde yüzde 24,3 oranında büyüdü ve pandemi öncesi seviyeyi yüzde 17,3 oranında aştı. Ticarete, gıda dışı segment bir önceki yıla göre %4,1, gıda segmenti ise %2,3 büyüme kaydetti. Perakende ticarete tekstil ve giyim ürünleri %4,6 ile akaryakıt (otomobil benzini ve mazot) ürünleri %8,3 ile gıda dışı kalemler arasında en fazla büyüyen ürünler oldu. Pandemiden kaynaklanan baz etkisinin ardından ulaşımda normalleşme, sektörü Ocak-Mart 2023'te bir önceki yılın aynı dönemine göre %9,8 küçültürken, %30,1 ile pandemi öncesi seviyenin üzerine çıktı.

Uluslararası piyasalarda gıda fiyatları düştükçe enflasyon yavaşlıyor:

- Fiyat seviyesi bir önceki aya göre %0,7 arttı ve yıllık enflasyon %13,6 oldu.
- Tüketici sepetine dahil edilen ürün ve hizmetlerin %90,7'sinin (525'in 476'sı) fiyatı yıl bazında arttı, %3,4'ü düştü ve kalan %5,9'u değişmedi. Kalemlerin %63,4'ünde (333) fiyat artışı yıllık %13,6 olan manşet enflasyona eşit veya altında;
- Tüketici sepetine ayrıştırıldığında ise gıda fiyatları %16,8, gıda dışı fiyatlar %11,6, hizmetler ise %10,8 arttı. Gıda, gıda dışı ürünler ve hizmetlerin yıllık manşet enflasyona katkısı sırasıyla 7,3, 2,7 ve 3,6 puan (toplam %13,6) oldu.
- Ana ticaret ortaklarında artan gıda fiyatları (Rusya'da %2,3 ve Türkiye'de %67,9) ile artan talep (ücret %11,2↑, reel tüketim %4,7↑ ve reel yatırım %40,3↑) Azerbaycan'da gıda enflasyonunu temel olarak belirledi.

Petrol dışı ihracattaki büyüme, esas olarak elektrik satışlarından kaynaklandı:

- 2023'ün ilk üç ayında toplam ihracat %3,0 azaldı, ithalat ise %37,7 arttı. Sonuç olarak, ticaret fazlası %26,6 azaldı ve 3711 milyon \$ oldu;
- Doğal gaz (m3) ihracat hacmindeki azalmaya ve petrol fiyatlarındaki sırasıyla %46,3 ve %16,2'lik düşüşe rağmen ticaret dengesi pozitif seyirini korudu. Ham petrol (ton) ihracat hacmindeki ilerleme, petrol ihracatından elde edilen gelirlerin %15,7 oranında büyümesini sağladı.
- İthalatın artmasında ulaşım araçları ve yedek parçaları, gıda ürünleri, kimyasallar ve akaryakıtlar öne çıkan başlıca unsurlar oldu:
 - Otomobil ithalatı reel olarak %21,6, nominal olarak %66,4 artış gösterdi.
 - Kimyasal madde ithalatı (plastik ve kauçuk dahil) yıllık bazda %22,2 arttı. Bu büyümeye ana katkı sağlayanlar farmasötik ürünler (%17,6↑), plastikler ve bunlardan yapılan ürünler (%25,0↑) ve uçucu yağlar (%47,5↑) oldu.

- Tahıllar (%61,6↑), şeker ürünleri (%23,7↑) ve kakao müstahzarları (%40,9↑) kaynaklı olarak gıda ürünleri ithalatı %72,8 arttı. Tütün ve mamul tütün ikameleri ithalatı ise yıllık bazda %77,0 arttı.
- Akaryakıt ithalatı (benzin dahil) üç kattan fazla artarak (3,7x), toplam ithalata %36,2 oranında katkıda bulundu.
- 2023'ün ilk üç ayında, petrol dışı ihracat yıllık bazda %25,4 artarak 912 milyon \$'a ulaştı.
 - Petrol dışı ihracat artışına en büyük katkısı 2022 yılının aynı dönemine göre 8,4x↑ artan elektrik enerjisi satışları sağladı.
- CBAR rezervleri 2022 sonuna göre %1,5 artarak 9133.0 milyon USD'ye ulaştı.
- Stratejik döviz rezervleri, 2022 sonuna göre %7,8 artarak 62,6 milyar USD olarak gerçekleşti.

Kredi büyümesi istikrarlı bir hızla devam etti; sigorta primi büyümesi, karma hayat sigortası tarafından belirlendi:

- Mart 2023'te bankacılık sektörünün toplam varlıkları yıllık bazda %13,0 artarak 44,8 milyar ₺ oldu. Yatırım amaçlı menkul kıymetler (%37,3↑), nakit (%19,2↑) ve krediler (%14,3↑) artışın ana etkenleri oldu. Buna paralel olarak, finansal kuruluşlardaki mevduat (%9,4↑) artarken, Merkez Bankası mevduatı (%0,7↓) bir miktar geriledi. Merkez Bankası tahvili miktarı yıldan yıla %9,3 artarken, Hazine tahvilleri %63,7 arttı.
- İşletme kredisi portföyü, portföyün en hızlı büyüyen segmenti olan bireysel girişimcilere verilen kredilerdeki %43,2'lik artış da dahil olmak üzere %7,7 arttı. Bu sırada ihtiyaç kredisi büyümesi %23,0'a ulaştı. Konut kredisi portföyü Mart 2023'te 2022'nin aynı ayına göre %24,3 genişledi.
- Toplam takibe dönüşüm oranı, Mart 2022'ye göre 0,9 puan daha düşük olan %2,9 olarak gerçekleşti. Zarar provizyonları 55,9 milyon ₺'a düştü.
- Mevduat tabanı, Mart 2023'te yıllık bazda %13,3 artış yaşadı ve 34,6 milyar ₺ oldu. Vadesiz mevduatlar %9,6 oranında artış gördü ve vadeli mevduatlar %21,6 artarak 11,4 milyar ₺ oldu. Finansal olmayan kuruluşların mevduatı %11,4 oranında genişlerken finansal mevduatta %18,3'lük artış gözlemlendi. Hanehalkı mevduatı %15,4 arttı.
- Toplam mevduat portföyündeki dolarizasyon oranı, 2022 sonuna göre 2,4 puan azalarak %46,0 seviyesinde gerçekleşti. Vadeli mevduat dolarizasyon oranı 0,3 puan, buna paralel olarak vadesiz mevduat dolarizasyon oranı 2022 yıl sonuna göre 3,6 puan azaldı. 2023'ün ilk çeyreğinde CBAR tarafından satılan döviz, bir önceki yıla göre %42,8 düşüşle 929,1 milyon \$ olarak gerçekleşti.
- Toplam net karın Mart 2023 özkaynaklarına oranı olarak hesaplanan bankacılık sektörünün özkaynak karlılığı %18,3 (2022 Mart: %14,1) oldu. Daha yüksek karlılık, hem faiz hem de faiz dışı gelirlerden kaynaklandı, faiz ve faiz dışı giderler, karlılık artışını dengeledi. Faiz geliri yıllık bazda %36,9 artarken, faiz dışı gelir yıllık bazda %22,0 arttı.
- 2023'ün ilk üç ayında toplam sigorta primleri bir önceki yılın aynı dönemine göre %34,2 arttı;

- Brüt primler, 346,9 milyon ₺ olarak gerçekleşti. Hayat sigortası primleri, toplam primler içindeki başış payının %43,4'ü dahil olmak üzere pazarın yarısını oluşturdu. Karma hayat sigortası, hayat sigortasındaki artışı %53,5 oranında arttırdı.
- Hayat dışı sigorta, hem isteğe bağlı (%17,1↑) hem de zorunlu (%53,0↑) segmentteki artışın etkisiyle %28,2 büyüdü;
- Oto sigorta pazarında isteğe bağlı branş %15,1, zorunlu branş primleri ise %64,3 oranında artarken;
- Gönüllü sağlık sigortası primleri %4,0 arttı.

3 Mayıs'ta CBAR, yeniden finansman oranını 25 baz puan artırarak %9,00'a çıkarmaya karar verdi:

- Faiz oranı koridorunun alt sınırı %7,0'dan %7,5'a yükselirken, üst sınır %9,75'ten %10,00'a yükseldi.
- En son CBAR tahminine göre, 2023'te enflasyonun baz senaryoda %8'e düşmesi bekleniyor;
- CBAR, küresel ve ulusal ekonomide enflasyonist unsurlara ilişkin belirsizliğin yüksek kaldığını belirtti;
- Enflasyona yön veren yerli ve yabancı unsurlardaki değişimler ve güncellenen makroekonomik tahminler çerçevesinde Merkez Bankası enflasyonla mücadele para politikasını sürdürmektedir;
- CBAR, küresel ekonomik aktivitedeki düşüşün, büyük ekonomilerdeki parasal sıkılaştırmanın ve emtia piyasalarında fiyatların gerileme eğiliminin ana ticaret ortaklarında enflasyonda düşüşe yol açtığını ifade etti;
- Merkez Bankası, emtia ihracatındaki olumlu fiyatların ve petrol dışı ihracattaki büyümenin yılsonu için cari fazla beklentisini mümkün kıldığına işaret etti;
- Merkez Bankası, enflasyondaki düşüş tahmininin gerçekleşmesi durumunda daraltıcı para politikasına ara verileceğinin ve gevşemenin değerlendirileceğinin sinyalini vermiştir.

Uyarı Notu: Burada yer alan yatırım bilgi, yorum ve tavsiyeleri yatırım danışmanlığı kapsamında değildir. Yatırım danışmanlığı hizmeti; aracı kurumlar, portföy yönetim şirketleri, mevduat kabul etmeyen bankalar ile müşteri arasında imzalanacak yatırım danışmanlığı sözleşmesi çerçevesinde sunulmaktadır. Burada yer alan yorum ve tavsiyeler, yorum ve tavsiyede bulunanların kişisel görüşlerine dayanmaktadır. Bu görüşler mali durumunuz ile risk ve getiri tercihlerinize uygun olmayabilir. Bu nedenle, sadece burada yer alan bilgilere dayanılarak yatırım kararı verilmesi beklentilerinize uygun sonuçlar doğurmayabilir.

